

Saltdal kommune
Kirkegt. 23
8250 Rognan

Saksb.: Øyvind Skogstad
e-post: fmnooys@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 68
Vår ref: 2013/4890
Deres ref:
Vår dato: 19.09.2013
Deres dato: 19.09.2013
Arkivkode: 433.52

Tillatelse til skadefelling av gaupe i Saltdal

Fylkesmannen viser til søknad av 19.09.2013 fra Saltdal om skadefellingstillatelse på gaupe.

Vedtak

Fylkesmannen gir med dette fellingstillatelse på ei gaupe i deler av Saltdal kommune fra og med 19.09.2013 til og med 01.10.2013.

Videre gir Fylkesmannen tilsagn om kr 30 000,- til effektivisering av sausankinga i tapsområdet. Av disse midlene kan inntil kr 10 000,- benyttes til godtgjøring av deltakere på kommunalt skadefellingslag i samsvar med rovviltforskriften § 9a. Videre stilles det kr 5 000,- til rådighet til dekking av utgifter (ikke lønn) til skadefellingslaget, jf. forskriften § 9.

Grunnlaget for avgjørelsen

Vedtaket er fattet i medhold av lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18 og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt § 9. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i vedtak av 31.05.2013 fastsatt en kvote på 3 betingede fellingstillatelser for gaupe i Nordland i perioden 01.06.2013 – 15.02.2014. Av denne kvoten er det så langt ikke felt noen gaupe.

Fellingstillatelse gis for å forhindre at rovvilt gjør skade på bufe og tamrein. Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan.

I den vedtatte forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland heter det blant annet:

"Ved vurdering av skadefelling som et tapsforebyggende tiltak ønsker Rovviltnemnda at det legges vekt på følgende forhold:

- Om tapssituasjonen er i samsvar med kriteriene for en akutt tapssituasjon.*
- Om andre forebyggende tiltak er vurdert eller utprøvd og ikke har vist seg å fungere.*
- Bestandssituasjonen for den aktuelle rovviltarten.*
- Om bestandsmålet er oppnådd i det aktuelle delområdet i Nordland. Dette skal også tillegges vekt selv om bestandsmålet for fylket sett under ett ikke er oppnådd.*
- Ut i fra en generell vurdering er det mindre aktuelt å tillate skadefelling på slutten av beitesesongen for sau, enn i starten. Dette fordi tidlig nedsanking er et effektivt tiltak som er godt egna på slutten av beitesesongen, i motsetning til skadefelling som i gjentatte sesonger har vist seg vanskelig å lykkes med.*

- *Om tapssituasjonen er innenfor prioritert beiteområde eller kalvingsområde, i de utvalgte kyststrøkene (jf. kap. 4.2) eller i Lofoten/Vesterålen, ønsker Rovviltnemnda en lav terskel for skadefelling av store rovdyr. Det kan i disse områdene være aktuelt med skadefelling selv om kriteriene for en akutt tapssituasjon ikke er klart oppfylt.*
- *Områdets betydning som beiteområde for sau eller rein.”*

Videre i forvaltningsplanen er det fastsatt følgende kriterier for en akutt tapssituasjon:

”Om det foreligger en akutt tapssituasjon på sau og lam vil bli vurdert ut i fra:

- *Antall sau og lam dokumentert tatt av fredet rovvilt, tap siste uke og tapsutvikling, vil bli tungt vektlagt. Antall sau i beiteområdet vil være av betydning. Ved søknad om skadefelling vil antall dokumenterte til den aktuelle rovviltart være avgjørende, samt om andre forebyggende tiltak for å hindre tap er forsøkt i tilstrekkelig grad.*
- *Anslått antall sau som mangler ut i fra søyenes kodemerking, samt opplysninger om at enkelte søyer tar seg av flere lam enn sine egne. Disse opplysninger innhenter beitebrukerne ved tilsyn av sauene i utmarka.*
- *Historiske tap i det aktuelle området skal vektlegges.*
- *I prioriterte beiteområder skal terskelen for iverksettelse av tiltak, i form av for eksempel skadefelling, være vesentlig lavere.“*

Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes en annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning, jf. rovviltforskriftens § 9 om fylkesmannens myndighet til iverksettelse av betinget skadefelling. Det skal særlig tas hensyn til:

- a) områdets betydning som beitemark
- b) skadenes omfang og utvikling
- c) potensialet for framtidige skader
- d) muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak

Felling skal være rettet mot bestemte individer. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Tilfeller hvor det nylig har skjedd angrep som også ligger an til å fortsette, og som samlet er å betrakte som vesentlige, ligger i kjernen av bestemmelsens virkeområde.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 7.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i loven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse, og blir ikke sett på som relevant i denne saken.

Gaupebestanden i Nordland

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Fylkesmannen viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Resultatene fra vinterens bestandsregistrering er presentert i NINA Rapport 960 *Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge 2013*. Vi viser også til vurderinger gjort i DNs vedtak om kvote for betinget skadefelling av 31.05.2013.

Bestanden av gaupe i Norge blir primært overvåket ved å registrere antall familiegrupper av gaupe i perioden 1. oktober til 28.(29.) februar. Fra en oppgang i gaupebestanden fra 2004 til 2009 er det i årene 2010 til 2013 registrert en nedgang i bestanden i Norge. I 2013 er det med normale avstandskriterier registrert 54-59 familiegrupper av gaupe i Norge, noe som tilsvarer en bestand på 320-349 gauper (NINA Rapport 960). Dette er bestandsstørrelsen før kvotejakt i 2013 og før reproduksjonssesongen. For første gang på åtte år ligger gaupebestanden under det nasjonale bestandsmålet på 65 ynglinger.

I region 7 (Nordland) er det fastsatt et bestandsmål på ti årlige ynglinger av gaupe. Det er i den siste treårsperioden (2011-2013) registrert henholdsvis 8,5, 8 og 10 ynglinger i region 7. Registrert bestand har følgelig ligget noe under fastsatt bestandsmål de siste årene, men er akkurat på bestandsmålet i år.

Det aktuelle tapsområdet er en del av forvaltningsområde midtfylke hvor bestandsmålet er tre årlige ynglinger. Vinteren 2012/2013 ble det dokumentert fem familiegrupper i Midt fylket og på grensa til Nordfylket.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen gaupebestanden utsettes for, jf. naturmangfoldloven § 10. Gaupebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal og det er ikke registrert sykdom på gaupe i Norge. Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av gaupe i hovedsak gjennom kvotejakt, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen.

Kjent avgang av gaupe i Nordland siste året er på 14 dyr, hvorav 6 voksne hunngauper. Av disse 14 ble 6 felt under kvotejakt, 3 på skadefelling og 5 er påkjørt. Kjent avgang av gaupe i Salten er på tre gauper. Det ble felt en voksen hanngaupe på skadefelling i Beiarn i februar og en voksen hunngaupe i Saltdal i april. Videre ble det påkjørt en gaupeunge ved Skjerstad i november.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til anvendelse i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter Fylkesmannens syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Bestanden av gaupe ligger akkurat på det fastsatte bestandsmålet for region 7. Ut fra en totalvurdering av ovennevnte forhold og med tanke på rask iverksettelse når kriteriene for skadefelling vurderes oppfylt, har DN gitt Fylkesmennene myndighet til å iverksette skadefelling etter forskriften § 9 innenfor gitt kvote og tidsrom. Direktoratet vurderer at et slikt uttak ikke vil sette gaupebestandens overlevelse i fare.

Den aktuelle situasjonen

Den 18. september ble det funnet to kadaver drept av gaupe i Tømmerdal. Tidligere i år er det til sammen funnet syv kadaver drept av gaupe, alle i juni i området mellom Nestby og Skjelgånes. Videre er det funnet tre kadaver hvor dødsårsak er vurdert til uspesifisert fredet rovvilt.

I følge opplysninger fra kommunen er sankinga godt i gang, men ca 1000 dyr er fortsatt i utmarka i det aktuelle tapsområdet. Det er i hovedsak plukkeiting av gjenværende småflokker som gjenstår.

Brukerne inngår i Saltdal sausankerlag som i 2012 hadde et totaltap på 19 % og et lammetap på 26 % (tall fra Organisert beitebruk).

Forebyggende tiltak

Kommunen opplyser at det har pågått aktiv sankning den siste tiden uten at dette har forhindret de seneste tapene. I 2013 har Saltdal sausankerlag fått tilsagn om FKT-midler til drift av radiobjeller og utvida tilsyn med kadaverhund og radiobjeller. Videre har flere brukere i det aktuelle tapsområdet fått tilsagn om midler til planlagt tidlig nedsanking av sau.

Fylkesmannens vurdering

Terskelen for innvilgelse av skadefelling skal differensieres ihht prinsippet om geografisk differensiering. Det aktuelle området er i vedtatt forvaltningsplan avsatt som prioritert beiteområde for sau, hvor det skal være en lav terskel for å innvilge skadefelling. Det at terskelen for uttak er lav betyr imidlertid ikke at tilstedeværelsen av rovvilt i et prioritert beiteområde i seg selv gir grunnlag for felling. I ethvert vedtak om skadefelling skal det gjøres en konkret og helhetlig vurdering av den enkelte situasjon i tråd med krav nedfelt i gjeldende regelverk, og vedtak om uttak kan bare fattes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Den regionale forvaltningsplanens inndeling av regionen i prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder skal legges til grunn i disse vurderingene, men ikke som eneste kriterium.

Fylkesmannen legger til grunn at Rovviltnemnda i Nordland med sin geografiske differensiering har ivaretatt de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12. Vi vil imidlertid påpeke at den arealdifferensieringen som er valgt i Nordland etter vår vurdering ikke gir noen god løsning. Med fragmenterte områder prioritert til rovvilt er det vanskelig å oppnå bestandsmålene innenfor disse områdene uten at leveområdene også i betydelig grad berører prioriterte beiteområder. Det er ikke praktisk gjennomførbart å avgrense skadefelling til prioriterte beiteområder fordi skillet mellom beiteområder og rovviltområder er finmasket og rovdirene naturlig bruker store arealer. Med gjeldende arealdifferensiering er det derfor vanskelig å forvalte soneinndelingen tydelig.

Gaupe er sammen med jerv den rovviltarten som forårsaker størst tap av sau og lam til fredet rovvilt i Nordland. Beitesesongen 2012 ble det erstattet 1262 sau og lam til gaupe i fylket. Saltdal kommune er blant de kommunene som har hatt høyest tap til gaupe de siste årene. I 2012 ble 19 sau og 138 lam erstattet som tatt av gaupe i kommunen.

Fylkesmannen vurderer at følgende forhold taler *for* å innvilge skadefellingstillatelse:

- Det er dokumentert flere tap av sau til gaupe i prioritert beiteområder i Saltdal, sist 19.09.2013. Det er sannsynlig at skadevoldende gaupe/gauper befinner seg i området fremdeles.
- Både sauenæringa og reindriftnæringa i Salten har hatt betydelige tap de siste årene, og flere av beiteområdene i Indre Salten kan kategoriseres som kroniske tapsområder. En god bestand av både jerv og gaupe i området er trolig en viktig årsak til at flere besetninger i sankelagene har hatt svært høye tap enkelte år.
- Gaupe har tatt sau de siste dagene på tross av stor aktivitet i beiteområdet i forbindelse med sankinga.
- Gaupebestanden i Indre Salten anses som god, og over bestandsmålet for Midtfylket.
- Føringer om prioriterte beiteområder i forvaltningsplanen og rovviltforliket.

Fylkesmannen vurderer at følgende forhold taler *mot* å innvilge skadefellingstillatelse:

- Dokumentert tapsomfang de siste dagene er begrenset, og det er tvilsomt om situasjonen per i dag kan defineres som akutt ihht. kriteriene i forvaltningsplanen.
- Selv om det stilles vilkår om at familiegupper av gaupe er unntatt fra fellingstillatelsen, er det en viss fare for at mordyr felles siden gaupeunger på denne tiden av året sjelden jakter sammen med mora.
- Det er svært vanskelig å lykkes med skadefelling av gaupe på barmark. Med et begrenset kjent tapsomfang, hvor de registrerte tapene er spredt over forholdsvis store områder, er det særlig vanskelig å lykkes med et målrettet uttak, jf. at skadefelling skal være virkemiddel for å løse en akutt skadesituasjon i et område forårsaket av bestemte individer av en rovviltart.
- Nyere forskning viser at de fleste gauper tar sau der sau er fritt tilgjengelig, og at ingen enkeltindivider er såkalte skadegjørere som tar mer sau enn andre. Dette gjør at skadefelling av en gaupe er et lite målrettet tiltak i områder med relativt mange rovdyr. Et uttak av en gaupe i et slikt område vil trolig kun i begrenset grad redusere tapene av beitedyr.
- Vi er nå i siste del av september og størsteparten av sauen er sanket ned fra utmarksbeite.

Konklusjon

Ut fra tapsbildet og historikk vurderer Fylkesmannen at potensialet for ytterligere tap er til stede fram til all sauen er sanket ned. Gaupebestanden i Saltdal er god, og ut fra føringer i rovviltforliket om uttak av skadegjørende rovvilt i prioriterte beiteområder, vurderer Fylkesmannen at det er grunnlag for å tillate skadefelling av gaupe.

Samtidig viser vi til at det er svært vanskelig å lykkes med skadefellingsforsøk på gaupe på barmark, samt at evt. uttak av et enkeltdyr kun i begrenset grad kan ventes å redusere tapene i området. Skadefelling er ikke et virkemiddel for å regulere gaupebestanden, dette skal gjøres gjennom kvotejakta som starter 1. februar. Etter Fylkesmannens vurdering vil det beste tapsreducerende tiltaket nå være å øke innsatsen for å sanke de gjenværende sauene i området. Med bakgrunn i dette gis det begrensede midler til gjennomføringen av skadefellingsforsøk, samt at det stilles midler til disposisjon for å intensivere sankinga i området. Slik bruk av akuttmidler til å effektivisere sankinga utover høsten gis kun unntaksvis, med bakgrunn i dokumenterte tap og den særlige tapssituasjonen som Saltdal har hatt de siste årene.

Vilkår knyttet til vedtaket

1. Fellingstillatelsen gjelder fra og med 19.09.2013 til og med 01.10.2013.
 2. Tillatt område for felling:
Saltdal kommune vest for E6 og nord for tenkt linje mellom Bjørnhaugen ved Russåga og kommunegrensekryss Bodø/Saltdal/Beiarn.

Øvre deler av Jarbrudalen, området ved Kvitbergvatnet og Harodalen kan kun brukes dersom det spores gaupe ut fra det sentrale fellingsområdet med dokumenterte tap.
 3. **Fellingsforsøket skal etter beste evne rettes mot skadevoldende individ.**
Fellingsforsøket skal ta utgangspunkt i områder med dokumenterte tap og det bør styres mot der tapene sist har skjedd og hvor de eventuelt utvikler seg videre.
 4. **Familiegrupper av gaupe (mor med avkom) er unntatt fra fellingstillatelsen.** De tiltak som er mulige for å unngå at dyr som inngår i familiegruppe blir felt, skal være iverksatt.
 5. Saltdal kommune er ansvarlig for å oppnevne deltagere på fellingslaget. Det skal oppnevnes en fellingsleder. Kun personer som står på lista over deltagere i fellingslaget kan delta på fellingsforsøket, og slik liste skal sendes til Fylkesmannen før fellingsforsøket starter. Alle som deltar på fellingslaget må være kjent med dette brevets innhold. Fellingsleder er ansvarlig for å gjøre brevet kjent for fellingslaget, samt å kontrollere at deltagerne har avlagt storviltprøve og er registrert i Jegerregisteret. Det bør være et begrenset antall deltagere av gangen, slik at man får et hensiktsmessig fellingsforsøk.
 6. Det stilles kr 30 000,- til disposisjon til effektivisering av sausankinga. Av disse midlene kan inntil kr 10 000,- benyttes til godtgjøring av deltagere på kommunalt skadefellingslag i samsvar med rovviltforskriften § 9a. Denne rammen omfatter også dekking av arbeidsgiveravgift og feriepenger. Maksimal døgnset per jeger/sauesanker er kr 1400,-. Videre stilles det kr 5 000,- til rådighet til dekking av utgifter (ikke lønn) til skadefellingslaget, jf. forskriften § 9.

Kortfattet rapport (fellingsinnsats, aktivitet av rovvilt og erfaringer med fellingsforsøket), samt krav om refusjon sendes samlet til Fylkesmannen i Nordland innen 01.11.2013. Rapport m/ kostnadsoversikt kan sendes per e-post til fmnooys@fylkesmannen.no.
- Merk at deltagere som mottar godtgjøring etter ordningen må være registrerte lisensjegere, jf. rovviltforskriften § 15. Vi viser til brev av 18.06.2012 som er sendt til kommunen for mer informasjon om godtgjøringsordningen.
7. Oppnevnte jegere plikter å utøve fellingsforsøket på en human og sikkerhetsforsvarlig måte, jf. viltlovens § 19. Ved felling med rifle skal det benyttes våpen og ammunisjon godkjent for storviltjakt, jf §§ 15 og 16 i Forskrift av 22.03.2002 om utøvelse av jakt og fangst. Det skal tas hensyn til lysforholdene før det blir løsnet skudd, på lik linje med utøvelse av annen jakt.
 8. Felling eller forsøk på felling av gaupe skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen og Statens naturoppsyn. Hos Fylkesmannen kan det på dagtid gis beskjed på telefon 75 53 15 00 og etter arbeidstid på Fylkesmannens vakttelefon 478 29 091. Den som feller dyr

skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og skytter skal kunne påvise fellingsstedet etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Fylkesmannen.

9. Dersom gaupe skadeskytes, plikter de ansvarlige å gjøre det de kan for å avlive dyret snarest mulig. Skytter plikter å forvise seg om påskutt dyr er truffet eller ikke. Ved skadeskyting skal skytter uten opphold underrette Fylkesmannen og nærmeste politimyndighet. Fylkesmannen avgjør videre gjennomføring og avslutning av ettersøk. De som har deltatt i forsøket på felling skal uten godtgjørelse bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk.
10. Forsøk på felling i medhold av denne tillatelsen krever ikke tillatelse fra grunneier, jf. viltlovens § 35.
11. Gaupe felt i medhold av denne tillatelsen er viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt dyr uten nærmere samtykke fra Direktoratet for naturforvaltning. Felt dyr skal så raskt som mulig bringes til Norsk institutt for naturforskning i Trondheim. Instruks for ivaretagelse av døde rovdyr kan lastes ned på rovdatas nettside (www.rovdata.no), under Instruks.
12. Bruk av hund vil i mange tilfeller være effektivt for å lokalisere rovvilt. Normalsituasjonen er derfor at hund i de fleste tilfeller medbringes, både for jaktlige formål og for evt. ettersøk. Fylkesmannen viser til at løs hund i områder med husdyr/rein krever spesiell aktsomhet fra brukeren for å unngå skade/ jaging av beitedyr.
13. Fylkesmannen i Nordland kan til enhver tid trekke tilbake fellingstillatelsen.

Saksopplysninger

Dette vedtaket blir kunngjort på DNs rovviltsider på internett (Rovviltportalen) og ved utsendelse til adressatene på kopilista.

Klage

Vedtaket kan påklages til Direktoratet for naturforvaltning innen tre uker etter mottatt brev. En eventuell klage skal angi det vedtak det klages over og den eller de endringer som ønskes. Se også vedlagte skjema om rett til å klage på forvaltningsvedtak. Klagen skal sendes til Fylkesmannen i Nordland, Statens hus, 8002 Bodø.

Med hilsen

Tore Vatne (e.f.)
seksjonsleder

Øyvind Skogstad
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi:

Direktoratet for naturforvaltning (SharePoint)

Foreningen Våre Rovdyr (e-post)

Mattilsynet (e-post)

Midtre Nordland Nasjonalparkstyre (e-post)

Nordland Bondelag (e-post)

Nordland reindriftssamers fylkeslag v/Mads Kappfjell (e-post)

Nordland sau og geit v/Ann-Guro Hansen (e-post)

Norges Naturvernforbund – Nordland (e-post)

Reindriftsforvaltningen i Nordland (e-post)

Rovviltnemnda i Nordland (SharePoint)

Rovviltutvalget i Nordland bonde- og småbrukarlag (e-post)

Salten politidistrikt (e-post)

Statens naturoppsyn i Nordland (e-post)

Statskog Fjelltjenesten (e-post)